

Ar galima Gruzijos ir Ukrainos „baltarusizacija“?

Dr. Vilius Ivanauskas

„Hipotetiškai opozicija gali laimėti 60 procentų balsų. Jeigu taip atsitiktų, būtų keičiama nemažai teisės aktų ir persekiojami tie, kurie per tuos metus įvykdė kriminalinius nusikaltimus“ – šią mintį 2012 m. gegužę interviu Rytų Europos studijų centrai (RESC) išsakęs Michailo Saakašvilio kritikas politologas Paata Zakareišvili, po rinkimų tapęs naujosios Gruzijos Vyriausybės nariu, pokyčius prieš metus prognozavo gana tiksliai. Iš tiesų milijonieriaus Bidzinos Ivanišvilio laimėti rinkimai 2012 m. rudenį Gruzijoje reiškė atsitraukimą nuo Rožių revoliucijos, kaip ir Ukrainos atveju Viktoro Janukovičiaus 2010 m. įsitvirtinimas valdžios viršūnėje ir jo atlikti žingsniai nuo Oranžinės revoliucijos. Nuosekli integracija į Vakarų tapo gana miglota, nors retoriniame ir veiksmų planų lygtyje orientacija į Europos Sąjungą (ES) išlieka, kaip ir geresnių santykių su Rusija siekiai. Tiesa, neatrodo, kad jos tolygiai gravituoja į Rusijos glėbį. Padėtis nėra vienareikšmiška. Greičiau galima fiksuoti balansuojančią politiką, kuri gali tapti šios „pilkosios zonos“ vizitine kortele.

Formuojasi tipinis regiono valstybių užsienio politikos elgsenos modelis: judama netvarkingomis trajektorijomis, kuriose sutelpa šių valstybių vadovų autoriteto stiprinimas, flirtas su abiem pusėmis – Rusija ir Vakarais, atsargumas dėl Rusijos ekspansionizmo ir ES partnerystės siekių.

Raida buvo kiek kitokia, tačiau šio laviravimo vektoriumi laikytinas Baltarusijos atvejis, kuris daugiau nei dešimtmetį rodo periodinį suartėjimą su Maskva ir analogišką flirtą su Vakarais, retkarčiais imituodamas demokratėjimo signalus. Šia balansavimo politika Aliaksandro Lukašenkos režimas parodė savo atsparumą taikomoms sankcijoms, vidinei opozicijai, tarptautinės bendruomenės negatyvumui dėl žmogaus teisių pažeidimų ir praktiškai paneigė daugelį prognozių dėl savo greito žlugimo. Tiesa, suartėjimo su Maskva neišvengė, pamažu struktūriškai pririšdamas ūkio valdymą prie Rusijos.

Formuojasi tipinis regiono valstybių užsienio politikos elgsenos modelis: judama netvarkingomis trajektorijomis, kuriose sutelpa šių valstybių vadovų autoriteto stiprinimas, flirtas su abiem pusėmis – Rusija ir Vakarais, atsargumas dėl Rusijos ekspansionizmo ir ES partnerystės siekių. Tačiau struktūrinis suartėjimas su atskirais didžiausiais žaidėjais bet kuriuo atveju vyksta. Jis nusistovi už šio balansavimo ribų kaip ekonominio spaudimo, elito tęstinumo siekių ir konjunktūrinio pragmatizmo padarinys. Netvarkinga trajektorija nereiškia realaus valstybės neutralumo. Tai daugiau balansavimo politika, stengiantis užsienio politikos srityje neprisiimti aiškių politinių įsipareigojimų, viešai nedemonstruoti pritarimo kuriam nors didžiųjų tarptautinės arenos žaidėjų (Rusija, ES, JAV), o politinėje retorikoje akcentuoti vidinės politikos ir pragmatizmo prioritetus. Tai pirmiausia režimo ar politinės grupuotės įtakos išlaikymu pagrįsta veikimo logika, kuri susieja Ukrainos ir Gruzijos atvejus su

Baltarusijos padėtimi. Užsienio politikos dinamika nesiremia aiškia kryptimi, tačiau klostosi valdžios postų ir konjunktyrinio ekonominio intereso pagrindu.

Iš tiesų režimų tipologijoje ir vertinant elito bei visuomenės orientaciją į Vakarų ar modernios tautos formavimo procesą šios grupės nepatenka į vieną grupę su Baltarusija. Baltarusiją nuo Gruzijos ir Ukrainos taip pat skiria skirtinga pastarojo dešimtmečio raida ir su tuo susiję padariniai. Vis dėlto akivaizdu, kad Gruzija ir Ukraina, stodamos ant tų pačių daugiavektorinės užsienio politikos bėgių kaip ir A. Lukašenkos režimas, gali nugravituoti į tą pačią padėtį kaip ir Baltarusija, nors startinės pozicijos šiandien ir atrodo gana skirtingos.

Baltarusijos balansavimo pavyzdys

Šiuo metu Baltarusijos ekonominė struktūra akivaizdžiai susieta su Rusijos politiniu ir ekonominiu lauku. Tai liudija tiek Baltarusijos išitraukimas į kuriamos Eurazijos Sąjungos projektą, tiek įvykęs strateginių šalies įmonių (pvz., dujų transportavimo sistema) perėjimas į Kremliaus kontroliuojamų įmonių rankas. Pastebėtina, kad daugeliui Eurazijos Sąjungos projekte dalyvaujančių šalių ši sąjunga deklaratyviame lygyje pirmiausia yra ekonominis interesas, pragmatizmo iškėlimas vietoj „neaiškių“ politinių darbotvarkių, ką liudijo praėjusių metų rugsėjį ekonomikos forume Krinicoje (Lenkija) dalyvavusių Centrinės Azijos valstybių atstovų retorika. Tačiau Rusijai šis išitraukimas yra kur kas daugiau nei ekonomikos raida, tai akivaizdus žingsnis į politinę sąjungą arba bent užkardymas dalyvaujančioms šalims turėti ambicijų dalyvauti priešiškosiose politinėse sąjungose. Aktuali iliustracija: gana savarankišką balansavimo politiką per pastarąjį dešimtmetį vykdžiusi Kirgizija šiandien ketina stoti į Eurazijos Sąjungą, tuo pripažindama savo geopolitinę aklavietę ir tai, kad ekonominė priklausomybė nuo Rusijos tapo lemiamą. Kirgizijos politinė sistema Centrinėje Azijoje yra bene labiausiai pažengusi demokratijos procese, tačiau konfliktai šalyje labai lengvai mobilizuojami (pvz., 2010 m. įvykiai Oše). Sąjungininkai, su kuriais pradėta bendrauti (pvz., JAV), ilgesnėje perspektyvoje pretenduoja tik į antrą eilę.

Baltarusijos atveju struktūrinis išitraukimas į Rusijos politinę ir ekonominę erdvę yra A. Lukašenkos režimo ilgalaikės balansavimo politikos padarinys, Rusijai sugebėjus Baltarusijos politiniam elitui suteikti didesnę legitimumą, nei leido Vakarų darbotvarkės, bei išnaudojant šalies ekonomikos raidos spragas, kurių užkamšymas vyko „Gazpromo“ ir Rusijos valdžios darbotvarkių pagrindu.

Ukrainos ir Gruzijos „naujasis balansavimas“

Esminis Ukrainos ir Gruzijos skirtumas nuo Baltarusijos – abiejose valstybėse reikia pripažinti demokratijos mechanizmo veikimą ir nemažai pliuralizmo salų, realiai politinėje sistemoje veikiančias poziciją ir opoziciją. 2012 m. pabaigoje abiejose valstybėse vykusius parlamento rinkimus stebėtojai pripažino teisėtais. Pažymėtina, kad Gruzijoje tai buvo pirmasis valdžios pasikeitimas, pasibaigęs be kraujo praliejimo. Dar vienas svarbus bruožas – abiejų šalių visuomenėse ne mažiau kaip pusė visų gyventojų neslepia palankaus požiūrio į Vakarų. Ukrainos ir Gruzijos skirtumas nuo Baltarusijos kyla ir iš pastarojo dešimtmečio istorijos, kurioje šalių raida patyrė radikalių transformacijų, iš pradžių atsiribojant nuo prorusiškais ir korumpuotomis laikomų buvusių valdančiųjų struktūrų ir šias revoliucijas pagrindžiant neišvengiamu suartėjimu su Vakarais. Vis dėlto pastaruoju metu naujieji šalių

vadovai susilaukė reakcijos iš konkurentų ir gausėjančių visuomenės sluoksnių, kurių balso nebuvo girdima ir kurie jautėsi pralaimėtojais, skeptiškai vertino daugumą V. Juščenkos ar M. Saakašvilio sprendimų. Šiame pokyčių lauke stebina ir itin radikalus atsiribojimas nuo buvusių vadovų vykdytos politikos, politinio revanšizmo atvejai. Ukrainoje dėl Rusijai naudingų sutarčių sudarymo už grotų pasodinta buvusi premjerė ir pagrindinė esamos valdžios konkurentė Julija Tymošenko, Gruzijoje dėl kaltinimų korupcija suimtas buvęs premjeras Ivanas Merabišvilis, vienas artimiausių prezidento M. Saakašvilio bendražygių ir potencialus kandidatas į prezidentus 2013 m. pabaigoje. Kiek anksčiau suimtas buvęs sveikatos ministras Zurabas Chiaberašvilis. Iš esmės abiejose valstybėse deklaruojant „protingą politiką“, pragmatinius santykius su Rusija, kuri iki tol buvo artikuliuojama kaip priešiška valstybė, siekiama paneigti buvusių vadovų palikimą. Nepaisant deklaruojamo pragmatiškumo santykiuose su Rusija, akivaizdus gravitavimas į politinę ir ekonominę sąjungą su šia valstybe, kaip kryptinga politika, kol kas nevyksta. Pačioje Rusijoje, kaip rodo dabartinės apklausos, Gruzija iki šiol suvokiama kaip nedraugiškiausia valstybė po JAV¹ ir lenkia Baltijos šalis.

Gruzija ir Ukraina, stodamos ant tų pačių daugia-vektorinės užsienio politikos bėgių kaip ir A. Lukašenkos režimas, gali nu-garavituoti į tą pačią padėtį kaip ir Baltarusija, nors startinės pozicijos šiandien ir atrodo gana skirtingos.

Kryptis į euroatlantines struktūras išlieka, tačiau nėra akivaizdžiai prioritetinga (pvz., Ukrainoje ES narystės siekis išaldytas). Atskirais klausimais Tbilisis ir Kijevas išsaugojo akivaizdų bendradarbiavimo interesą. Pirmą, Tbilisis palaiko bendradarbiavimą su NATO. Jis netiesiogiai tęsiamas Gruzijai ir toliau vykdamas misiją Afganistane, net sudėtingomis situacijomis (10 karių žuvimas pastarosiomis savaitėmis) deklaruojant tęstinumą bei išsipareigojimų vykdymą. Praėjusių metų gruodžio apklausos rodė, kad ir po rinkimų Gruzijos gyventojai 77 proc. remia narystės NATO siekį². Per pastarąjį mėnesį atskiri aktyvistai pradėjo kelti klausimą dėl žalingo įstojimo į NATO, tačiau elito pozicija kol kas dar atrodo nepakitusi. NATO perspektyvos išlaikymas aktualus pirmiausiai dėl „išalusių konfliktų“ Abchazijoje ir Pietų Osetijoje bei naujosios Gruzijos valdžios priimtoms tęstinumo politikos laikyti šias teritorijas „Rusijos okupuotomis“. Tiesa, 2013 m. vasarį teiktos įstatymo Dėl okupuotų teritorijų pataisos ir kiek švelninta pozicija dėl patekimo į Gruzijos teritoriją iš Abchazijos ir Pietų Osetijos, jeigu į jas atvykstama iš Rusijos pusės³. Antra, santykių su ES klausimu B. Ivanišvilis iki šiol, kaip ir iš karto po rinkimų, laikosi retorikos, kad ES integracijos kryptis išlieka svarbiu prioritetui⁴. Ne kartą B. Ivanišvilis yra pabrėžęs, kad

¹ Jurijaus Levados analitinio centro 2013 m. gegužės 23–27 d. apklausa „Rusijos išorinės politikos priešai ir draugai“ [žiūrėta 2013 06 20]. Prieiga per internetą: <<http://www.levada.ru/18-06-2013/vneshnepoliticheskie-vragi-i-druzya-rossii>>.

² „NDI-Commissioned Public Opinion Survey“. December 12, 2012 [žiūrėta 2013 06 19]. Prieiga per internetą: <<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=25539>>.

³ „Georgian government has submitted amendments to law on occupation“. Georgia Times, February 20, 2013 [žiūrėta 2013 06 19]. Prieiga per internetą <<http://www.georgiatimes.info/en/news/87039.html>>.

⁴ „Ivanishvili Addresses EPP in Open Letter“, Civil Georgia, March 14, 2013 [žiūrėta 2013 06 20]. Prieiga per internetą: <<http://www.civil.ge/eng/article.php?id=25847>>.

2013 m. jis tikisi ir tam tikro postūmio euroatlantinių struktūrų integracijos siekiuose. Tai, jog Gruzijos užsienio politika nėra vienareikšmiškai regresyvi, liudija faktas⁵, kad į B. Ivanišvilio formuojamą Vyriausybę buvo įtraukti vakarietiškais laikomi politikai: gynybos ministru tapo Iraklis Alasania, teisingumo ministru – žmogaus teisių gynėjas Tea Tsulukianis, konfliktinių regionų ministru – ties Abchazijos ir Pietų Osetijos klausimais dirbęs P. Zakareišvilis. ES dimensijos tęstinumą iliustruoja ir faktas, kad nebuvo atšauktos jau anksčiau pradėtos svarbesnės darbotvarkės. Veiksmų planas su ES dėl vizų liberalizavimo pristatytas 2013 m. vasario 25 d.⁶, taip pat Gruzija yra užbaigusi septynis derybinius etapus dėl laisvosios prekybos su ES susitarimo (DCFTA), o nuo šių metų iki 2016-ųjų Gruzijoje bus įgyvendinama Europos kaimynystės Žemės ūkio ir kaimiškų vietovių vystymo programa.

Akcentuojant ryšius su Rusija, ES dėmuo beveik pradingsta, santykiai su Rusija pristatomi kaip raktas sprendžiant „išalusius konfliktus“ Abchazijoje ir Pietų Osetijoje. Ne mažiau svarbi ekonomikos gerinimo ir politinio veikimo kryptis. Ekonomikoje Rusijai palankesnė retorika reiškia plačiau atvertas rinkas Gruzijos prekėms⁷. „Išalusiuose konfliktuose“ retorikos švelninimas reiškia pripažinimą, kad „okupuotų teritorijų“ klausimas nėra patogus ir pačiai Rusijai⁸, todėl pastangas konfliktui spręsti turi dėti visos pusės.

Svarbiausiu prioritetu B. Ivanišvilis laiko demokratinės teisinės valstybės konsolidavimą. Ši kryptis beveik nesiskiria nuo rinkimų pažado pašalinti korupciją, gražinti teisingumą, nedemonizuoti politinių vidaus ir išorės politinių priešininkų. Lyg ir galime formuoti prielaidą apie idealistinę B. Ivanišvilio politiką, žyminčią vien teisingumu paremtus „politinių valymus“, juolab pats Gruzijos premjeras šiomis dienomis paskelbė trauksiąs iš politikos po prezidentų rinkimų 2013 m. pabaigoje tik įsitikinęs, jog M. Saakašvilis yra palikęs politinę areną. Vykdomos politikos pagrindumas bus matomas tik ateityje, tačiau klausukų nemažai. Ar toks mesianistinis Gruzijos premjero pozicionavimas netaps nauju žingsniu tolesnei Gruzijos politikos „personifikacijos“ kryptiai, aiškaus moralinio šalies lyderio įsitvirtinimui, kai balansuojančioje politikoje lyderio autoritetas tampa svarbesniu už konkrečių institucijų ir valdžios pareigybių įtaką procesų dinamikai? Neaišku ir tai, ar vidinėje aplinkoje, kurioje teisingumo siekis sutampa su politinių priešininkų silpninimu, ir tarptautinėje aplinkoje, kurioje ES dimensijos akcentavimo mažėjimas

Ar toks mesianistinis Gruzijos premjero pozicionavimas netaps nauju žingsniu tolesnei Gruzijos politikos „personifikacijos“ kryptiai, aiškaus moralinio šalies lyderio įsitvirtinimui, kai balansuojančioje politikoje lyderio autoritetas tampa svarbesniu už konkrečių institucijų ir valdžios pareigybių įtaką procesų dinamikai?

⁵ Thomas de Waal. „No America in the Caucasus. The False Promise of Westernization in Georgia“. *Foreign Affairs*, December 5, 2012 [žiūrėta 2013 06 20]. Prieiga per internetą: <<http://www.foreignaffairs.com/articles/138491/thomas-de-waal/no-america-in-the-caucasus?page=3>>.

⁶ „Commissioner Malmström presents Action Plan on Visa Liberalisation with Georgia“. *European Commission, Press release*, February 25, 2013 [žiūrėta 2013 06 21]. Prieiga per internetą <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-156_en.htm?locale=en>.

⁷ „Отношение Иванишвили к России возмутило грузинских политиков“. 29 апреля 2013 [žiūrėta 2013 06 24]. Prieiga per internetą <<http://inotv.rt.com/2013-04-29/Otnoshenie-Ivanishvili-k-Rossii-vozmutilo>>.

⁸ „Грузия не должна мешать России – Иванишвили“. 04 06 2013 [žiūrėta 2013 06 27]. Prieiga per internetą <<http://www.apsny.ge/2013/pol/1370399655.php>>.

sutampa su didėjančiu dėmesiu Rusijai, toks balansavimas ilgai išliktų neutralus. Ar tai prisidėtų stiprinant demokratijos procesą, o gal atvirkščiai? Turbūt šiandien atsakyti dar anksti, todėl toks B. Ivanišvilio dėliojimas vertintinas bendrame galimybių ir grėsmių fone.

Ukrainai, prieš kurį laiką patyrusiai dujų karus su Rusija, svarbiausias yra energetinis saugumas bei laisvos prekybos su ES galimybės. Tą nuolat deklaravo ir prezidentas V. Janukovičius. Šiuos siekius realizuoti padėtų asociacijos sutartis su ES, kuri, šių metų gegužę užbaigus derybas ir Ukrainai išpildžius ES techninius reikalavimus, galimai būtų pasirašoma Rytų partnerystės viršūnių susitikime Vilniuje. Pagrindinė kliūtis šiai politikai būtų ES pozicija dėl selektyvaus teisingumo taikymo, konkrečiai dėl J. Tymošenko bylos. Akivaizdu, kad dabartinių santykių su Ukraina akivaizdoje ekonominiai klausimai patenka į vieną paketą su vertybiniais klausimais, todėl tolesnis pasistūmėjimas iš kurios nors pusės reikalauja kompromiso.

Reikia pripažinti, kad integracija į vakarietiškas struktūras Gruzijai ir Ukrainai šiandien nėra tas baigtinis orientyras, koks prieš 2004 m. atrodė Vidurio ir Rytų Europos valstybėms, kurios struktūrinių problemų sprendimą ir demokratijos plėtojimą siejo būtent su naryste ES. Gruzijos ir Ukrainos atveju ES neskuba suteikti tikrosios ES narystės perspektyvos, juolab kad šalių elitas nėra vieningas šiuo klausimu, neturi proaktyvaus dialogo su ES. Kai ES integracijos siekiai konkuruoja su kitais tikslais, abiejų vadovų svarbiausias dėmesys skiriamas vidaus padėčiai ir valdžios konsolidavimui. Artėjantys prezidento rinkimai 2013 m. pabaigoje Gruzijoje vidinę kovą dar labiau sustiprins. B. Ivanišvilio partija sieks, kad pasirinktas kandidatas į prezidento postą švietimo ministras Giorgi Margvelašvilis būtų išrinktas ir visa valdžia susitelktų partijos „Gruzijos svajonė“ rankose.

Reikia pripažinti, kad integracija į vakarietiškas struktūras Gruzijai ir Ukrainai šiandien nėra tas baigtinis orientyras, koks prieš 2004-uosius atrodė Vidurio ir Rytų Europos valstybėms, kurios savo struktūrinių problemų sprendimą ir demokratijos plėtojimą siejo būtent su naryste ES.

Ar verta sudėti visas darbotvarkes į vieną paketą?

Gruzijos ir Ukrainos balansavimo politika yra realybė, su kuria reikia taikytis. Tiesa, ji nereikia automatinio šių šalių gravitavimo Rusijos link, juolab kad, kitaip nei Baltarusijoje, abiejose valstybėse gana platūs elito ir visuomenės sluoksniai yra skeptiški suartėjimo su Rusija atžvilgiu. Vis dėlto, panašiai kaip ir anksčiau Baltarusija, šios šalys bent kol kas rodo intenciją išlikti „nukreiptomis į save“, nedalydamos aiškesnių pažadų ir įsipareigojimų išorinėms pusėms. Tolesnė jų kryptis dar nėra išspręsta, o ją, matyt, nulems ne vertybinės orientacijos, o plikas pragmatizmas. Rusija sieks pasinaudoti susiklosčiusia padėtimi. Tačiau abi šalys, ne kartą patyrusios spaudimo politiką ir agresyvumą iš Rusijos pusės, kurį laiką tikrai neatsisakys balansavimo politikos – bent iki tol, kol bus aišku, kaip dėliojasi tolesnis bendradarbiavimas su euroatlantinėmis struktūromis.

Tiek Gruzijai, tiek Ukrainai ES standartai prekybos, infrastruktūros ir kitose srityse yra siekiamybė, tačiau žmogaus teisių, demokratijos, pilietinės visuomenės klausimai nėra vienareikšmiai. Skepticizmas dėl vadinamųjų užsienio organizacijų, vadinamųjų įtakos agentų sklinda iš Rusijos pusės, taip pat matomas Baltarusijos pavyzdys – visa tai nesunkiai randa atgarsį ir Gruzijoje, ir Ukrainoje. Abi šalys nori, kad jų politiniai procesai būtų pripažinti teisėtais ir demokratiškais, tačiau „vertybių sklaida“ ir žmogaus teisės turi likti vidaus reikalu. Iš tiesų konservatyviose visuomenėse nesunku mobilizuoti tradiconalizmą ir antivakarietiškus jausmus, ką parodė neseniai Tbilisyje vykęs gėjų paradas ir kilusi tradiconalistinė reakcija, kuri nevensgė kaltinimų kosmopolitinei ES. Neatsitiktinai Gruzijoje vis didesnį vaidmenį gali vaidinti Stačiatikių Bažnyčia, kuri, būdama susijusi su *zviadistine* linija, iki šiol labiau buvo išreikšta dešiniajame politiniame spektre ir orientuota į Vakarų. Pasikeitus aplinkybėms, Gruzijos Stačiatikių Bažnyčia nesunkiai gali atrasti politinį ir vertybinį artumą Rusijos Stačiatikių Bažnyčiai su jos vaidmeniu Rusijos politiniame lauke ir taip savotiškai artinti Gruzijos ir Rusijos politinį elitą. Tradiconalizmas suvaidintų antivakarietišką vaidmenį. Rusijoje tai nėra naujas vaidmuo, tačiau akivaizdu, kad jis gali būti perkeltas ir į Gruziją. Tokie pavyzdžiai, kaip šį mėnesį Rusijoje priimtas įstatymas apie baudžiamųjų bylų kėlimą ižeidus tikinčiųjų jausmus, veikiausiai susilauktų gana plataus pritarimo ir Gruzijoje.

Kur kas veiksmingiau tam tikrą raidą palikti pačių šalių visuomenėms, jų nevyriausybinėms organizacijoms ar tarptautiniam nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimui (vystomas bendradarbiavimas), nei remti sprendimus, spaudžiančius šalies politinį elitą keisti padėti „iš viršaus“.

Šiuo atveju bet kokios intervencijos į Gruzijos ir Ukrainos socialinį ir kultūrinį vystymąsi turi būti pamatuotos. Kur kas veiksmingiau tam tikrą raidą palikti pačių šalių visuomenėms, jų nevyriausybinėmis organizacijoms ar tarptautiniam nevyriausybinių organizacijų bendradarbiavimui (vystomas bendradarbiavimas), nei remti sprendimus, spaudžiančius šalies politinį elitą keisti padėti „iš viršaus“. Šiuo metu tikslinga susitelkti į kietuosius klausimus – bendradarbiavimo sutartis, energetiką, vizų klausimus, prekybą, kuriuos, nenuolaidžiau, tačiau išlaikant prioritetą darbotvarkėse ir greitas apsakas priimant sprendimus, yra pajėgi pasiūlyti Rytų partnerystės iniciatyva. Šių valstybių patekimą į ES ekonominę ir politinę orbitą, arba į Rusijos, labiau lems būtent atskiri struktūriniai susikabinimai, o ne kryptingas voliuntaristinis Gruzijos ar Ukrainos politikos elito pasirinkimas. Šį faktą paliudija, pavyzdžiui, Ukrainos vadovo konsultacijos tiek su Vladimiru Putinu, tiek su ES lyderiais.

Gruzijos ir Ukrainos atveju suartėjimas su jomis turi būti modeliuojamas ne „visu paketu“, o atsiradęs šių šalių balansavimas turi būti toleruojamas kaip neišvengiama realybė. Per artimiausius vienus–dvejus metus būtina pasiekti šių valstybių struktūriškai (ekonomika, energetika, prekyba) pageidautiną „sukibimą“ su ES, t. y. įsitraukimą į ES vidaus rinką, kuris artimiausią dešimtmetį gali lemti minėtų valstybių kryptį ir visose kitose srityse. **Kitą pusmetį Lietuvos, kaip pirmininkaujančios ES, narės vaidmuo „priartinant Ukrainą ir Gruziją“ yra ne vien šansas, tačiau ir būtinybė, juolab kad būtent šių valstybių atžvilgiu Lietuva per pastaruosius metus įdėjo daugiausiai pastangų.**